

КАРПАТСЬКИЙ РЕГІОН У ФОКУСІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОСТОРОВИХ ФОРМ

З.І. Галушка,
доктор економічних наук, професор,
А. А. Антохов,
кандидат економічних наук, доцент,
antoch2@rambler.ru
Чернівецький національний університет
імені Ю.Федьковича

Здійснено типологію просторових інноваційних форм та визначено їх вплив на формування технологосингулярних регіональних економічних систем. Узагальнено досвід та можливості регіонів у створенні просторових форм інноваційного розвитку. Охарактеризовано складові впливу Карпатського регіону України на перспективність розвитку інноваційних просторових форм.

Ключові слова: просторова форма інноваційного розвитку, технолого-сингулярна регіональна економічна система, науково-інноваційний центр.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Одним із підходів до стимулювання інноваційного розвитку економіки України є просторовий. Для різних територій можливості інноваційного розвитку можуть значно різнитись, потребуючи залучення і мобілізації специфічного ресурсного забезпечення. Тому мають підтримуватись різні інноваційні просторові форми, що передбачають як практику інноваційної діяльності спеціалізованих інститутів та їх об'єднань в обмежених просторових координатах, так і формування цілісних територіальних утворень, у межах яких діють специфічні закони, що стимулюють розвиток знаннємістких сфер.

До інноваційних просторових форм належать: 1) інституційні – стратегічні альянси, венчурні фірми, науково-інноваційні центри, бізнес-інкубатори; 2) перехідні (між інституційними і просторовими) – ІТ-кластери, індустріальні парки, технопарки, наукогради; 3) просторові – технополіси, спеціальні економічні зони, розумні міста, метрополії. Питаннями розвитку даних структур в українській економіці займались такі вчені, як І. Єпіфанова, А. Мазур, С. Пустовойт, Д. Стеченко, С. Тульчинська, І. Уханова, Л. Федулова, Р. Чорний, А. Шевчук та ін.

Мета та методика дослідження. Тому, метою у контексті поглиблення даних напрацювань є прикладні дослідження досвіду розвитку інноваційних просторових форм Карпатського регіону, який нині виступає перспективним центром інтелектуальної праці та подальшого формування технолого-сингулярної економічної системи з орієнтацією на передові новації.

Результати досліджень. Регіони України, незважаючи на далеко не досконалий рівень інноваційного розвитку, мають певний досвід діяльності інституційно-просторових форм співпраці. Найбільших успіхів у цьому плані досягнула Львівщина. З 2010 року розпочав практичну діяльність Львівський ІТ-кластер, у чому вагому роль відіграла законодавча визначеність необхідності його розвитку в Стратегії економічної конкурентоспроможності міста Львів (унікальний проект, реалізований спільно з Monitor Group та Фондом «Ефективне управління», які обрали Донецьку область та місто Львів для проекту економічного розвитку регіону [1]). Учасники Львівського ІТ-кластеру декларують місію своєї діяльності наступним чином: «Ми бачимо Львів європейським містом, яке обирають українські та міжнародні компанії зі сфери інформаційних технологій для ефективного розвитку свого бізнесу; Львів – це місто з найвищим рівнем якості освіти в Україні, місто комфортного життя, можливостей професійного зростання, розвитку новітніх технологій та реалізації прогресивних ідей» [2]. До основних напрямів діяльності кластеру включено: промоцію та презентацію Львова як міста можливостей для кар'єрного зростання та ведення бізнесу; проведення конференції Lviv IT Arena; реалізацію проекту IT Expert зі спрямованістю на розвиток кадрового потенціалу ІТ-сфери; промоцію та розвиток компаній-членів кластеру; реалізацію проекту IT House (житло для працівників ІТ-сфери); проведення аналітичного дослідження ІТ-ринку Львова та ін. [2].

Приклад діяльності Львівського ІТ-кластера є наочною демонстрацією реальних (не фіктивних) інституційних форм інтелектуалізації суспільства зі спеціалізацією на ІТ-сфері, яка в Львівській області, зокрема місті Львів, розвивається дуже потужними темпами.

Ще з 1994 року на теренах міста Львів діє Західноукраїнська регіональна асоціація інноваційних фірм «Львівтехнополіс». Фактично, дана структура нині не виконує тих функцій, які покладаються на форми типу технополіс, обмежуючи свою практичну діяльність здебільшого курсами кадрової підготовки (водії, екскурсоводи, митні брокери, знання мов). Так само значно вищу роль могло б відігравати Державне підприємство «Львівський державний центр науки, інновацій та інформатизації», покликане здійснювати вивчення попиту і задоволення потреб підприємств і організацій усіх форм власності, а також фізичних осіб у науково-технічній та економічній інформації, на дослідження проблем і формування підходів щодо функціонування регіональних інформаційно-інноваційних структур в умовах економічних і політичних перетворень в Україні [3]. Однак дані структури в силу різних причин наразі не спроможні виконувати функціональність осередку інноваційної співпраці суб'єктів бізнесу, науки, освіти та влади.

Перспективи виробничого сектору інноваційного розвитку економіки Львівщини в останні роки посилює проект створення індустріального парку в приміській зоні обласного центру. Даний проект фінансується інвесторами з Нідерландів. Якщо він буде реалізований (початок будівництва – в березні 2016 року), то буде першим такого роду в Україні.

Ініціативи створення індустріального парку на Львівщині також виявлені в місті Новий Розділ. Такий парк планують створити на території Державного гірничо-хімічного підприємства «Сірка». Також очікується будівництво індустріальних парків у містах Яворів та Кам'янка-Бузька. У минулому це просторові утворення з еколого забруднюючою спеціалізацією. Нині – в значному

занепаді поселення з руйнуючою інфраструктурою. Створення в їх межах індустріальних парків дозволить реанімувати місцеві економічні системи та створити сприятливі передумови формування тут осередків інтелектуальної діяльності в промислових знаньмістких сферах.

Інші області Карпатського регіону хоч і досягли менших успіхів у порівнянні з Львівщиною, однак теж почали активно розвивати специфічні просторові утворення інноваційного типу. Значними досягненнями відзначається Івано-Франківська область. З середини 2015 року тут розпочалась робота зі створення Підкарпатського бізнес-інкубатора спільно з партнерами міста Жешув (Польща). Таким чином, є ймовірні шанси розвитку транскордонного економічного простору області з консолідацією зусиль щодо формування цілісної мережі відносин в інноваційній сфері.

Очікується наступний спектр діяльності бізнес-інкубатора, який до того ж має колосальну значимість у поглибленні та підвищенні якості євроінтеграційних процесів [4]:

- консультації в отриманні коштів ЄС, розробка бізнес-планів, проектів бюджету;
- консультації з експертами ІТ-індустрії та ІТ-послуг;
- консультації щодо вибору оптимальної організаційно-правової форми ведення бізнесу в Польщі,
- консультивання у сфері бухгалтерських послуг (ведення бухгалтерського обліку, організація систем обліку на підприємствах);
- допомога в створенні і реєстрації товариств з обмеженою відповідальністю, акціонерних товариств, а також філій у Польщі;
- підтримка підприємців у вирішенні

адміністративних питань;

- консультації з питань набору і працевлаштування персоналу;

- консультування в галузі господарського, трудового, корпоративного, адміністративного та цивільного права, а також податкового права Польщі.

Можливі ризики діяльності такого бізнес-інкубатора полягають у цілком реальному сценарії «відтягування» бізнесу з території Івано-Франківської області у Польщу. Те саме стосується і фахівців. Щоб цього уникнути або принаймні балансувати, слід посилювати співпрацю в знаньмістких промислових секторах з розвитком коопераційних форм співпраці, а не їх просторового переміщення в економічні системи сусідньої держави.

Також у регіоні в співпраці з норвезькою стороною планується відкрити ІТ-інкубатор для молодих фахівців. Такі ініціативи розпочались з середини 2015 року. Функціонує Івано-Франківський ІТ-кластер, однак результативність та презентаційність його діяльності є поки дуже слабкою. Почала працювати локальна краудфандингова платформа. Тобто фактично 2015 став переломним роком низки важливих ініціатив розвитку ІТ та супровідних сфер у регіоні. Від результативності та ефективності їх реалізації залежить подальший вектор розвитку Івано-Франківської області та її технологічно-сингулярна функціональність. Оскільки з результатів аналізу основних показників економічного розвитку Івано-Франківської області нами вона позиціонується як виробничий осередок технологічно-сингулярної економічної системи Карпатського регіону, то особливу увагу тут слід приділяти розвитку бізнес-інкубаторів, технопарків, а також індустріальних парків. Наразі розпочалась робота (як і в окремих містечках Львівщини) зі створення індустріальних парків «Долина», «Бурштин». Це міста з

потужним промисловим потенціалом, який нині занепадає, однак потребує реанімації з переорієнтацією на енергоощадні та екологозберігаючі технології. Таким чином, дані просторові утворення можуть продукувати інноваційні технології в сфері енергетики, що є однією з найбільш перспективних знаннємістких сфер господарювання світової економіки.

Для інших областей Карпатського регіону розвиток специфічних просторових осередків інноваційної діяльності є дуже слабо розвиненим. На території Чернівецької області лише заплановано створення індустріального парку з будівництвом електростанції (проект «Енергія Буковини»). Для Закарпатської області з 2012 року розпочались реалізовуватись ініціативи реалізації проекту «Індустріальний парк Соломоново». З 2014 року формально він розпочав функціонування. Даний парк позиціонується як високотехнологічна територія машинобудування та декларує результативність у 100 тис. автомобілів на рік, створення 6 тис. робочих місць, вкладення 700 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, залучення всесвітньо відомих брендів з виробництва автокомплектуючих [5].

Висновки та пропозиції. Отже, області Карпатського регіону мають певний базис розвитку специфічних просторових утворень інноваційного типу. Є досвід функціонування спеціальних економічних зон, однак нині даний підхід просторового розвитку потребує осучаснення з концентрацією уваги на пріоритетних сферах господарювання знаннємісткого типу.

Надалі в регіоні необхідно розвивати діяльність: науково-інноваційних центрів як осередків співпраці науки, бізнесу і влади; технопарків і технополісів як просторових ареалів підвищеної концентрації зацікавлених суб'єктів в обміні інноваційними ідеями та способами їх

реалізації; бізнес-інкубаторів та індустріальних парків як просторових ареалів впровадження, вдосконалення і продукування інновацій у знаннємістких секторах промислових видів діяльності; «розумних міст» як розвинених просторових утворень з системною «розумного» суспільства, врядування, економіки, мобільності, благоустрою і довкілля.

Список використаних джерел

1. Стратегія економічної конкурентоспроможності : Львівська міська рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://city-adm.lviv.ua/lmr/economy/strategija>

2. Львівський ІТ Кластер. Спільнота ІТ-спеціалістів та компаній Львова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://itcluster.lviv.ua/about-us/about-cluster/>

3. Державне підприємство Львівський державний центр науки, інновацій та інформатизації (ЛьЦНІ) : УкрІНТЕІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uinpei.kiev.ua/viewpage.php?page_id=30

4. В Івано-Франківську відбудеться презентація проекту «Підкарпатський Бізнес-Інкубатор» : Івано-Франківські новини БРІЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://briz.if.ua/30736.htm>

5. Панов В. О. Індустріальний парк «Соломоново» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://institute.lviv.ua/conference/document/Panov.pdf>